

Kanslianhoidosta sähköiseen Venäjään

Arto Alajoutsijärvi

Suomen ja Venäjän maantieteellisestä läheisyydestä huolimatta meillä tiedetään yllättävän vähän naapurimaan arkistoinstituutioista ja asiakirjahallinnollisesta kehityksestä. Tämä kirjoitus on yksi keino avartaa hieman aiheeseen liitettyä salaperäisyyden verhoa. Historian kautta päädytään Venäjän nykyisen asiakirjahallinnon ja viranomaispalveluiden tilaan. Uutta näkökulmaa tuo Venäjän sähköisen asiakirjahallinnon ja arkistoinnin kehityksen tarkastelu.

Neuvostovallan perintö

Venäjän asiakirjahallintoon ja arkistoasioihin vaikuttavat pitkät perinteet, jotka pohjautuvat jo keisarivallan ja Neuvostoliiton traditioihin. Neuvostoliitossa viranomaisten tuottamat asiakirjat ja arkistot olivat pääasiallisesti kansalta ja ulkopuolisilta suljettuja, eikä voimassaolevaa arkistolainsäädäntöä ollut, vaan arkistoja johdettiin ja hoidettiin erilaisin hallinnollisin toimenpitein. Sen sijaan asiakirjahallinto oli vuodesta 1959 jossain määrin lainsäädännöllä

asetettu (Valtiollinen asiakirjahallinnollinen järjestelmä EGSD eli Jedinaja gosudarstvennaja sistema deloproizvodstva perustettiin vuonna 1959), jos sitä voidaan edes arkistotoimesta mitenkään erottaa. Julkista asiakirjahallintoa ohjattiin pitkälti arkistoprofessiosta käsin ja se oli viime kädessä alisteinen arkistoviranomaisten (vuonna 1918 perustetun pääarkistohallinnon eli Glavarhivin) päätöksille.

Neuvostoliiton asiakirjahallinnon ja arkistotoimen käytänteet olivat länsimaisesta näkökulmasta katsottuna keskusjohtoisia, massiivisia, tehottomia, jäykkiä ja byrokraattisia. Asiakirjoja hallinnoivien kanslioiden rutiinit pysyivät samoina vuosikymmenestä toiseen. Erityisen silmiinpistävä piirre oli asiakirjojen rekisteröimisen (kirjaamisen) vahva asema (Bridges 1988). Asiakirjat kulkivat hallinnossa tarkoin suunniteltua reittiä pitkin kansliasta toiseen, ja päätyivät lopulta viranomaisarkistoon ja sitä kautta arkistoinstituutioihin. Suljetussa valtiossa asiakirjojen tutkija- ja tietopalvelua ei varsinaisesti ollut. Asiakirjat jäivät lähes sellaisinaan odottamaan arkistollisia lopputoimenpiteitä. Mahdollisten tutkimuslupapyyntöjen osalta voitiin aina vedota ns. ”tekniisiin syihin” eli siihen, että asiakirjoja ei ollut vielä järjestetty (deklassifioitu) tai luetteloitu tutkimuskäyttöön. Arkistoja leimasi salaperäisyyden verho. Jo pelkästään arkistoluettelot oli luokiteltu valtiosalaisuudeksi.

Neuvostoliiton aikana kybernetiikka, tietotekniikan käyttö ja tietotekninen taso erityisesti avaruus-, tilasto-, sotilas- ja tiedustelualalla olivat pitkälle kehittyneet. Erilaisten tietoko-

neohjelmien, tietokantojen, atk-rekistereiden ja muiden tietoteknisten sovellusten tuottamana syntyi runsaasti dataa hallinnon eri tasoille. Elektronisen tietoainesten pitkäaikaissäilytystä ja arkistointia pohdittiin ja jopa suunniteltiin niin pääarkistohallinnossa kuin vuonna 1966 perustetussa VNIIDAD:ssakin (Venäjän valtiollisen asiakirjaopin ja arkistoalan tutkimuslaitos, Vserossijski nautšno-issledovatelski institut dokumentovedenija i arhivnogo dela). Tähän viittaa erityisesti pääarkistohallinnon ja VNIIDAD:n GSDOU-projekti (Gosudarstvennaja sistema dokumentatsionnogo obespetšenija upravlenija) vuodesta 1988 lähtien.

GSDOU luotiin asiakirjojen hallinnan järjestelmäksi, missä luotiin eri joukko perusteita, yleisiä dokumentointivaatimuksia, asiakirjojen tukipalveluja, sääntöjä, yhdenmukaisia vaatimuksia dokumentointiin, työn ja asiakirjojen organisointiin ja julkishallinnon, yritysten, laitosten ja yhteiskunnallisten yhdistysten/järjestöjen käyttöön Neuvostoliiton alueella. Erityisen mielenkiintoisen GSDOU:sta tekee se, että siinä luotiin sääntöjä ja vaatimuksia automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ja konekielisesti luettavissa olevien asiakirjojen luomiseen, niissä oleviin pakollisiin tietoihin ja muotoon, alkuperään (aitouteen), kopiointiin ja siirtoon. GSDOU:n tavoitteena oli tehostaa virastojen työnkulkua ja tehtäviä, vähentää työntekijöiden määrää ja lisätä tietotekniikan hyödyntämistä asiakirjojen luonnissa ja hallinnassa. (Terminologinen sanakirja 2012, GSDOU:n määritelmä.)

VNIIDAD:ssa oli oma atk-järjestelmien laboratorio, joka pyrki luomaan standardeja automaattisiin tietojärjestelmiin ja arkistotyöhön. Standardisoinnilla haluttiin varmistaa Glavarhivin kyky integroida eri laitosten työ kansalliseen arkistotietojärjestelmään. Laitoksen automaattisen arkistotekniikan osasto puolestaan keskittyi automaattisella tietojenkäsittelyllä tuotettujen asiakirjojen tuotantoon. Se oli mukana mm. kehittämässä ohjelmia ja dokumentaatiojärjestelmiä erilaisiin tietokantoihin. (Bridges 1988, 489) Neuvostoliitossa VNIIDAD:n asiantuntijarooli automaattisen tietojen käsittelystä syntyneiden

asiakirjojen ja arkistoinnin kehittämistyössä oli jo tuolloin sangen merkittävä. VNIIDAD oli 1980-luvulta alkaen keskeinen tutkimuslaitos pohdittaessa asiakirjahallinnon ja arkistoinnin tietoteknisiä ratkaisuja.

Venäjän arkistolain uudistukset

Venäjällä ja muissa entisissä itäblokin maissa ryhdyttiin vuosina 1989–1991 laatimaan arkistolainsäädäntöä, -määräyksiä ja -käytänteitä, joilla pyrittiin varmistamaan kansalaisten avoimempi pääsy tärkeisiin tietoihin ja takaamaan asiakirjojen säilyminen tulevaisuudessa osana avoimempaa yhteiskuntaa. Arkistovien viranomaisten, tutkijoiden ja arkistoja käyttävien tahojen välillä oli taistelua siitä, kuka lopulta hallitsee arkistotietoja. Arkistollisia suhteita pyrittiin säätelemään poliittisilta konflikteilta lakien, asetusten ja ammattimaisten arkistokäytänteiden säätelyllä, joilla pyrittiin turvaamaan sekä ihmisten, yhteiskunnan että valtion arkistolliset tarpeet. Käsitukset organisaatioiden arkistoasioista muodostettiin uudelta pohjalta, joka rakentui julkisten arkistojen demokratisoimiseen, depolitisaatioon, saatavuuden parantamiseen ja yksityisarkistojen tekijänoikeuksien kunnioittamiseen. (Ks. Rosenberg 2001.)

Presidentti Boris Jeltsin allekirjoitti 7. päivänä heinäkuuta 1993 pitkällisen valmisteluprosessin jälkeen uuden liittovaltion arkistolain, ”Venäjän federaatiota ja arkistoja (arkistofondeja) koskevan Venäjän federaation lainsäädännön perusteet”. Laissa määriteltiin ne keskeiset käsitteet ja perusteet, joilla Venäjällä toimitaan arkistoissa – mitä ylipäättään tarkoitetaan Venäjän federaation arkistofondilla, arkistoasiakirjalla, arkistolla, salaisella arkistolla ja arkistoasioilla. Laki toi selkeästi esille sen pääasiallisen soveltamisalan ja ne Venäjän federaation maantieteelliset hallintoalueet, joissa lakia sovellettiin. Lainsäädännön monet peruskäsitteet olivat perua Neuvostoliiton ajoilta, mutta niitä sovellettiin uuden Venäjän muuttuneita tarpeita ajatellen.

Vuoden 1993 arkistolaki oli laatuaan ensimmäinen Venäjän historiassa. Siinä säädettiin

liittovaltion arkistojen järjestämisestä, säilyttämisestä, viranomaisasiakirjojen julkisuudesta ja varmistettiin valtion arkistointivastuu kansakunnan kulttuuriperinnön vaalijana. Laissa vahvistettiin kolmenkymmenen (30) vuoden salassapitosääntö useimpiin asiakirjoihin ja seitsemänkymmenen (70) vuoden salassapito yksityisyyden piiriin kuuluviin asiakirjoihin. Arkistoammattilaiset ottivat uuden lain 30 vuoden säännön innostuneesti vastaan, mutta liittovaltion ministeriöt ja muut korkeat virastot näkivät, että laissa supistettiin heidän omaa viranomaisvalvontaansa asiakirjoihin. (Ks. Grimsted 1997.)

Laki ”valtiosalaisuuksista” sääti kuukautta myöhemmin oikeudellisen perustan asiakirjojen deklassifoinnille ja asiakirjojen saatavuudelle. Valtiosalaisuuslaissa otettiin hieman ”takapakia” asiakirjojen julkisuuskäytänteille. Aikaisemmin liittovaltion arkistot saattoivat itse määrittellä salassapitomääryksiä asiakirjoihin, jotka olivat yli viisikymmentä (50) vuotta vanhoja. Nyt uusi laki antoi arkistonmuodostajille ja erityisesti turvallisuuselimille paremmat oikeudet valvoa asiakirjojaan julkisuudelta. Mikäli asiakirjoja halusi deklassifoida valtiosalaisuuden piiristä, piti siihen tästedes saada valtion salaisuuksien suojelukomission lupa välimiesmenettelyn kautta. Tällöin ei luotu myöskään määräaikoja deklassifoinnille eikä asiakirjojen poistamiselle valtiosalaisuuden piiristä. Lisäksi aiemmin saatavilla olleita asiakirjoja peruutettiin tutkijoilta. Venäjän arkistohallinto eli Rosarhiv periaatteessa tunnusti arkistolain ja valtiosalaisuuslain välisen ristiriidan, mutta vetosi oikeudellisiin näkökohtiin asiassa. (Grimsted 1997, 20–21) Viranomaisten oma harkintavalta tuottamiinsa asiakirjoihin ja niiden julkisuuteen kasvoi.

Venäjän arkisto-olojen ja arkistolain ymmärtämisen kannalta käsite Venäjän federaation arkistofondi nousi keskeiseen asemaan. Venäjän arkistolainsäädäntö koskee vain niitä asiakirjoja, jotka kuuluvat tämän käsitteen piiriin. Venäjän federaation arkistofondilla tarkoitetaan kaikkia niitä federaation alueella olevia asiakirjoja, jotka dokumentoivat siihen kuuluvien eri kansojen aineellista ja henkistä elämää ja joilla on his-

toriallista, tieteellistä, sosiaalista, poliittista ja kulttuuriarvoa. Erityistä menettelyä noudattaen (artiklat 1 ja 5) määritettiin ne asiakirjat, joilla on sellaista arvoa, että ne luetaan kuuluviksi Venäjän federaation arkistofondiin. Venäjän federaation arkistolainsäädäntö käsitti maan liittovaltioluonteesta johtuen koko joukon eritasoisia säädöksiä. Sen sijaan tasavalloilla oli omat lakinsa sekä eri tasoja edustavilla hallinnollisilla alueilla omat norminsa. Näiden alemman tason säädösten tulee olla kuitenkin aina sopusoinnussa liittovaltion arkistolain kanssa. (Ks. Orrman 1994.)

Venäjän uusin arkistolaki hyväksyttiin 22.10.2004. Sen säännökset määrittelevät muun muassa keskeisellä tavalla Venäjän arkistofondin ja muiden arkistoasiakirjojen varastointia, hankintaa, valvontaa ja käyttöä valtiollisissa ja kunnallisissa arkistoissa, museoissa, kirjastoissa ja Venäjän tiedeakatemian organisaatioissa (Larin 2009). Arkistolaki kattaa laajasti arkistollista toimintaa ja arkistoalan prosesseja Venäjällä. Lain erityispiirteenä on sen federalistinen status. Se sisältää mm. enemmän yksityiskohtia ja teknologisia kysymyksiä kuin aikaisemmin. Laki määrittelee tarkemmin myös Venäjän eri subjektien ja Venäjän federaation arkistojen ja arkistofondin suhteita. Laki ei poista alueellista lainsäädäntöä, mutta se luo yhdenmukaisen normiston, jonka pohjalta tasavaltojen omat arkistolait rakentuvat. Laki säätlee mm. arkistojen säilyttämistä, hankintaa, hallintaa ja käyttöä, ei vain Venäjän federaation arkistofondiin kuuluvien asiakirjojen osalta, vaan myös sellaisten asiakirjojen, jotka ovat määritelty väliaikaisesti säilytettäväksi. (Ks. Larin 2010.) Peruslähtökohdana on, että Venäjän federaation eri subjektien ja Venäjän arkistolakien tulee olla ristiriidattomia keskenään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että alueiden oma arkistolainsäädäntö on alisteisessa suhteessa federaation arkistolakiin.

VNIIDAD asiakirja- ja arkistohallinnossa

VNIIDAD:n rooli Venäjän asiakirjahallinnon

ja arkistoinnin kehittämisen alalla kasvoi entisestään vuodesta 1991 alkaen. VNIIDAD:sta tuli osa Rosarhivia ja se operoi tieteellisenä instituutiona sen hallinnon alaisuudessa. VNIIDAD on sinällään itsenäinen organisaatio omine oikeuksineen ja velvollisuuksineen, jonka perimmäinen tarkoitus on kehittää sekä teoriassa että käytännössä asiakirjahallinnollisia järjestelmiä, asiakirjahallintoa ja arkistoalaa koko Venäjän alueella.

Tutkimuslaitos kehittää sääntöjä, menettelytapoja ja määräyksiä valtion arkistojen ja muiden arkisto-organisaatioiden tarpeisiin. VNIIDAD on mukana kehittämässä useita erilaisia luettelointia (nomenklatuuria) asiakirjojen valintaan lopullista arkistointia varten. Tutkimuslaitos vastaa suurista kehityslinjoista, teorian ja käytännön kysymyksistä arvioitaessa asiakirjojen ja arkistojen luomista ja kehittämistä. Samalla se pyrkii löytämään apuvälineitä arkistojen teoreettiseen ja metodologiseen kehitykseen, luokitteluun ja erilaisiin tietokantoihin. Tutkimuslaitoksen asiantuntijat käsittelevät myös arkistoinnin taloudellisia asioita, arkistoasiakirjojen säilyttämistä ja niiden käyttöä. Soveltavan tutkimuksen avulla pyritään samaan käytännön kokemuksesta eri tekniikoiden käyttöönotossa liittyen muun muassa sähköisten asiakirjojen (dokumenttien) hallintajärjestelmiin ja organisaatioiden asiakirjahallintajärjestelmien kehittämiseen. VNIIDAD on tehnyt paljon yhteistyötä Kansainvälisen standardisointijärjestön kanssa ja ollut mukana kehittämisessä tärkeitä kansainvälisiä standardeja asiakirjojen (dokumenttien) hallintaan ja saavuttanut hyvän aseman Venäjän asiakirjahallinnossa ja standardoinnissa kansainvälisen yhteistyön kautta. Viime vuosina tutkimuslaitoksen tutkimukselliset ongelmat ovat liittyneet teknologian nopeisiin muutoksiin arkisto-alalla. VNIIDAD:lla on merkittävä asema asianhallinnan parantamisessa, arkistoasiakirjojen säilyttämisessä, automatisoitujen arkistointitekniikoiden ja sähköisten asiakirjojen ja arkistojen parissa.

Tutkimuslaitos on soveltavien tieteiden ja teknisten alojen keskus arkisto- ja asiakirjahal-

linnon alalla. VNIIDAD rakentuu muun muassa tiedonhallinnan sektorista. Se seuraa ulkomaista kehitystä, tuottaa tieteellisiä ja teknisiä tietoja arkistoja ja arkistohallintoa varten ja julkaisee sähköiseen asianhallintaan liittyviä tieteellisiä ja teknisiä tietoja. Tutkimuslaitos tarjoaa konsultointia arkistoille ja muille organisaatioille tiedonhallinnassa ja arkistoinnissa. Se on arkistoalan yksikkö, joka suunnittelee ja toteuttaa asiakirjahallintajärjestelmiä. VNIIDAD edustaa asiakirjahallinnon ja arkistoasioiden selkeää huippuyksikköä Venäjällä. Sillä on kotisivujensa mukaan pitkät perinteet alan kehitystyössä.

VNIIDAD jatkaa omien kotisivujensa mukaan tieteellistä tutkimusta mm. seuraavilla aloilla: 1) Arkistoalan ja asiakirjahallinnon teoreettinen kehitys, 2) Venäjän federaation arkistofondin kuuluvien asiakirjojen järjestäminen, varastointi, tallennus ja turvallisuuden varmistaminen, 3) Toimii organisaationa, joka etsii apuvälineitä Venäjän federaation arkistofondiin kuuluvien asiakirjojen arkistoinnissa, 4) Venäjän federaation arkistofondiin kuuluvien asiakirjojen dokumentointi ja 5) Arkistoalan talous ja valtakunnallisen asiakirjojen (dokumenttien) hallinnan luominen, mukaan lukien sähköisten asiakirjojen järjestäminen.

VNIIDAD:n merkitys sähköisten asiakirjojen alalla Venäjällä on keskeinen. Erityisesti asiakirjojen (dokumenttien) hallinnan ja sähköisten asiakirjojen järjestämistyön kehittäminen näyttävät nousseen erääksi tärkeimmistä VNIIDAD:n uusista tutkimuskohteista. VNIIDAD on mukana usein konsultoivana osapuolena hankittaessa valtiohallinnon uusia tietojärjestelmiä ja asiantuntijan roolissa erilaisissa tietojärjestelmähankkeissa. Tutkimuslaitoksen asiantuntijat ovat laatineet suosituksia ja sääntöjä sähköisten asiakirjojen käyttöön, tallennukseen ja säilytykseen. Lisäksi VNIIDAD on luonut vuoteen 2009 mennessä sääntöjä asiakirjastandardeihin, julkisiin rekistereihin ja laatinut alustavan luettelon tyypillisistä hallinnollisista asiakirjoista, joita voidaan luoda vain sähköisessä muodossa.

Venäjän sähköinen hallinto

Venäjän hallitus on lanseerannut ja kehittänyt käsitettä ”eGOV”, eHallinto” eli ”Sähköinen hallinto” vuodesta 2010 alkaen, ja laatinut suunnitelmia sen toteuttamiseksi. Suunnitelmissa määritellään hankkeen toiminnan päätavoitteet, suunnat ja vaiheet. VNIIDAD:n johtajan professori Mihail Larinin mukaan sähköisten viranomaispalveluiden tavoitteiden saavuttamiseksi on tarpeen kehittää ja tarjota kansalaisille ja järjestöille laaja nykyaikaisen tieto- ja viestintätekniiikan avulla julkisten palveluiden etäkäyttö, luoda yhtenäinen automaattinen infrastruktuuri virastojen väliseen viestintään, lisätä viranomaisten, järjestöjen ja yksityishenkilöiden välistä yhteistyötä, luoda viranomaisten välinen turvallinen sähköisiin asiakirjoihin pohjautuva järjestelmä, suunnitella viranomaistahojen välisiä tietojärjestelmiä, mahdollistaa viranomaisille tehokas yhteinen seuranta- ja raportointijärjestelmä ja varmistaa Venäjän taloudellinen ja sosiaalinen kehitys perustamalla sääntelyyn pohjautuva julkisten tietojärjestelmien tietojenvaihto, tietojen tilaaminen, keruu, säilyttäminen, luovuttaminen virastojen, yksityishenkilöiden ja järjestöjen välillä sekä valvoa hallinnon tietojärjestelmien käyttöä (Larin 26.2.2009).

Rosarhivin mukaan asiakirjoja muodostuu Venäjän valtioelinten toimesta noin 250 miljoonaa arkkiä vuodessa. On todettu, että vuosittain asiakirjojen kokonaismäärä kasvaa noin 8–15 prosenttia. Tiedon määrän nopeaa kasvua on edistänyt hallinnon voimakas tietoteknistyminen viime vuosina. Automaattisten tietoteknologioiden kehittyminen valtion käytännön toiminnoissa ja toimeenpanoviranomaisten työssä on tuonut uutta perspektiiviä asiakirjahallintaan. Yleinen suuntaus Venäjän hallinnossa on sähköisten tietoresurssien käytön jatkuva kasvu pelkästään sähköisessä ja digitaalisessa muodossa. Tämä on luonut tarpeen kehittää uutta normatiivista ja metodologista perustaa mm. VNIIDAD:n toimesta. (Ks. Larin 2007.)

Valtion virastojen ja paikallishallinnon Sähköisen hallinnon asiakirjahallinnollinen

järjestelmä hyväksyttiin Venäjän hallituksen kokouksessa 13. heinäkuuta 2010. Sähköinen hallinto -projektin infrastruktuuria koskeva raportti oli 88-sivuinen asiakirja. Siinä painotettiin sähköisten asiakirjojen vaihdon osalta organisaatioiden työnkulun merkitystä. Raportissa korostettiin sitä prosessien tuntemista, joka kuvaa koko asiakirjan elinkaarta sen luomisesta tuhoamiseen tai pysyvään arkistoluovutukseen saakka. Sähköisten asiakirjojen prosessien, käsittelyn, vaihdon ja väliaikaisen varastoinnin (säilyttämisen) tulee olla jatkossa säänneltyä ja dokumentoitua toimintaa Venäjän federaation alueella, kun aikaisemmin oli keskitytty lähinnä asiakirjojen rekisteröintiin ja varastointiin (säilyttämiseen). Raportissa tuotiin esille paperi- ja sähköisten asiakirjojen (tietojen fyysinen media) identiteetin perustavanlaatuinen tekninen ja kulttuurillinen ero, jolla voidaan varmistaa niiden aitous ja kiistämättömyys. (Ks. Larin 2007.)

Raportti toi esille mm. sähköisten asiakirjojen lainsäädännölliseen ja oikeudelliseen asemaan liittyviä tarpeita, esimerkiksi: 1) Luoda oikeudelliset perusteet sähköisten asiakirjojen lailliselle tunnustamiselle. Varmistavat yleiset vaatimukset sähköisten asiakirjojen oikeudelliselle arvolle, kuten digitaaliselle allekirjoitukselle, tietynlaisten ohjelmistojen ja laitteiden käytölle, sertifiikaateille jne., 2) Varmistaa sähköisten asiakirjojen oikeudellinen arvo niiden tahallisuudesta tai vahingoittamiselta, 3) Tarpeen määrittellä ja yhdenmukaistaa perustiedostotyypit, joita käytetään sähköisten asiakirjojen ja tietojen luomiseen, käyttöön, varastointiin ja välittämiseen, jotta voidaan varmistaa, että ne näkyvät oikein kaikille osapuolille. Varmistaa sähköisen hallinnon asiakirjojen vaihto dokumentoitujen tietojen osana. Tiedostotyyppien tulisi olla kaikille avoimia. Lainsäädäntöön olisi sisällytettävä toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan tietojen saatavuus, oli sitten kyse mistä tiedostotyyppistä tahansa ja 4) Kehittää ja lujittaa oikeusjärjestyksestä riippumattoman kolmannen osapuolen asiakirjojen siirtoa perinteisistä paperilomakkeista sähköisiin ja päinvastoin, myös silloin, kun asiakirja on alun

perin luotu sähköisesti, ja olemassa yksinomaan sähköisessä muodossa.

Sähköisen hallinnon EGOV-portaaliin Venäjän kansalainen voi hankkia henkilökohtaisen tilin, johon kuuluu kirjautuminen, rekisteröinti, tarvittavat lomakkeet ja viranomaisten tietopalvelu. Venäjän sähköisen hallinnon julkisten palvelujen portaali on saavuttanut vuoteen 2012 mennessä jo 15 miljoonaa ihmistä. Venäjän kansalaiset ovat tiedostaneet paremmin, että he voivat saada valtion palveluja myös internetin kautta. Muutamalla klikkauksella voi maksaa muun muassa liikennepoliisin sakot ja muutamassa minuutissa voi lähettää pyynnön sopivalle osastolle ja pyytää muita sähköisiä palveluita, joita on tarjolla noin 4000. Portaali on tietoa viranomaisten määräyksistä, laeista ja toiminnoista, portaalin luojista, portaalin käyttöehdoista, tietoturvatietoja, sähköisestä allekirjoituksesta jne. Lisätietoja hallinnon palveluista voi tiedustella ”Sähköisen hallinnon” ja sen piiriin kuuluvista alueellisista toimistoista, jotka auttavat löytämään ratkaisuja eri tilanteisiin. Portaali mahdollistaa yksilöille keskitetyn pääsyn julkisiin tietoihin. Venäjän lainsäädännön portaali tarjoaa tietoa palveluista ja federatiivisten rekisteriviranomaisten julkisia palveluja. Sähköisten palvelujen portaali voi käyttää tietojärjestelmiä esimerkiksi käsittelemään sähköisiä hakemuksia. Rekisteröityminen on helppoa ja turvallista. Sen voi tehdä verkossa tai esimerkiksi Rostelecomin toimistossa. (Julkisten palveluiden portaali 2013.)

Online-palveluna on esimerkiksi vakuutustodistus, jolla voi tarkistaa valtion eläkevakuutuksen eläkerahastosta, vahvistaa sähköpostiosoitteen ja matkapuhelinnumeron parissa viikossa. EGOV-portaali on suunniteltu antamaan tietoa valtion ja kuntien tarjoamista palveluista ja toiminnoista sähköisesti. Portaalin kautta voi saada julkisia palveluja ja tietoja sähköisessä muodossa, kuten esimerkiksi työmaan valmisteluun, kustannuksiin, toimitusaikaan ja asiakirjoihin liittyen, sekä tietoa valtion ja kuntien instituutioista. Julkisista palveluista on olemassa myös mobiilisovelluksia. Ne on suunniteltu

asennettavaksi älypuhelimiin ja tabletteihin, jotka perustuvat Android, iOS ja Windows Phone käyttöjärjestelmiin. Niiden avulla voi maksaa liikennepoliisin sakkoja, tarkistaa verovelkatoistuksia, hakea tai vaihtaa ajokorttia tai käyttää muita suosittuja palveluja. Sovelluksia voi ladata ilmaiseksi ja näin päästä käsiksi keskeisiin julkisiin palveluihin milloin ja missä tahansa. (Julkisten palveluiden portaali 2013.)

Heinäkuussa 2012 hyväksytty liittovaltion laki no 210 ”Julkisista palveluista” voimaan tulo on muuttanut 210 liittovaltion lakia. Nyt virkamiehet eivät voi summittaisesti vaatia kansalaisilta lisätietoja tai asiakirjoja valtion ja kuntien palveluista. Portaali lupaa julkisia palveluja ainakin seuraavissa elämän tilanteissa: muutto, maahanmuutto, eläkkeet, omaisuuden hankinta, sosiaalihuollon myöntämien etujen tuloilmoitus, verot, immateriaalioikeudet, patentit, liikennepoliisin sakko, passin uusinta, ajoneuvojen rekisteröinti jne. (Julkisten palveluiden portaali 2013.) EGOV-portaali vaikuttaa suurelta muutokselta Venäjän viranomaisten julkisissa palveluissa ja asiakirjahallinnossa. Venäjä on tällöin eittämättä matkalla kohti sähköistä hallintoa.

EGOV-hankkeeseen osallistuvien ministeriöiden ja virastojen suuri määrä kuvastaa sitä, että suuri osa valtionhallinnosta on mukana hankkeessa. Se kertoo myös siitä, että kun tarvittavaa poliittista tahtoa löytyy, niin tarvittaessa Venäjällä voidaan pystyttää keskitetyt viranomaispalvelut yleiseen ja yhteen portaaliin. Sitä, kuinka paljon tässä on käytetty ns. pakkoa ja kuinka järjestelmä jo toimii, on vaikea arvioida. Sivustot ilmoittavat, että käyttäjiä on jo miljoonia. Tulevaisuus näyttää, miten sähköisen hallinnon nettiportaali tulee käytännössä toimimaan ja tuleeko se vähentämään esimerkiksi Venäjän hallinnossa rehovattavaa byrokratiaa ja korruptiota. Muutosvastarintaakin ja ongelmia voi esiintyä. Taustalla on laaja valtion ministeriöiden ja virastojen tieto- ja asiakirjahallinnon, tietojärjestelmien ja tietokantojen yhteensovittaminen, jossa varmasti haasteita tulevaisuudessa riittää.

Lähteet

- Bridges, Edwin C. (1988), The Soviet Union's Archival Research Center: Observations of an American Visitor. – *American Archivist* 51:4, 486–500.
- Grimsted, Patricia Kennedy (1997), *Archives of Russia Five Years After: 'Purveyors of Sensations' or 'Shadows Cast to the Past'?* IISH (International Institute of Social History Amsterdam) Research Papers. Amsterdam.
- Julkisten palveluiden portaali 2013. 21.2.2013, <http://www.gosuslugi.ru/ks.myos> <http://open-gov.ru/>
- Larin, Mihail (26.2.2009), Elektronnyje dokumenty: normativno-metoditšeskoje obespetsenije. – *Rossiski istoriko-arhivovedšeski žurnal "Vestnik Arhivista"* 26.2.2009, 25.11.2012, <http://vestarchive.ru/elektronnye-dokumenty/894-elektronnye-dokumenty-normativno-metodicheskoe-obespechenie.html>
- Larin, Michail (2007), Electronic Records in the Russian Archives: Theoretical and Methodical Aspects. – *Atlanti* 17:1–2, 55–62, <http://www.ias-trieste-maribor.eu/fileadmin/atti/2007/Larin.pdf>
- Larin, Michail (2009), The Russian Archival Affair at the Boundary of Centuries. – *Atlanti* 19, 279–284, <http://www.ias-trieste-maribor.eu/fileadmin/atti/2009/Larin.pdf>
- Larin, Michail V. (2010), The Russian Archival Legislation. – *Atlanti* 20, 69–75, <http://www.ias-trieste-maribor.eu/fileadmin/atti/2010/Larin.pdf>
- Orrman, Eljas (1994), Venäjän arkistolaitoksen uudet säädökset. Kansainvälinen arkistolainsäädäntö. – *Arkistoviesti* 1/1994.
- Rosenberg, William G. (2001), Politics in the (Russian) Archives: The “Objectivity Question,” Trust, and the Limitations of Law. – *American Archivist* 64:1, 78–95.
- Terminologinen sanakirja (2012). GSDOU:n määritelmä, 13.12.2012, <http://www.termika.ru/dou/docs/detail.php?ID=1656>
- VNIIDAD: n www-sivustot (2012), 28.10.2012, <http://www.vniidad.ru>